

Racek velký (*Larus ichthyaetus*) podruhé ve východních Čechách

The second record of the Pallas's Gull (Larus ichthyaetus) in Eastern Bohemia

Lukáš KADAVA

Dětochova 45, 281 29 Žiželice; e-mail: louka.s@seznam.cz

Racek velký (*Larus ichthyaetus*) je druh s palearktickým typem rozšíření, přičemž jádrová oblast hnízdního areálu se nachází ve střední Asii a zasahuje do západního Mongolska a severozápadní Číny a Tibetu. V Evropě hnízdní areál zasahuje do oblasti Kaspického a Černého moře, na jihovýchod Ukrajiny a Rumunska (BIRDLIFE INTERNATIONAL 2014, KISS *et al.* 2010). Přestože areál je rozsáhlý, charakter rozšíření je značně ostrůvkovitý a jednotlivá hnízdiště mohou být od sebe vzdálena v řádu stovek kilometrů. Zimoviště se nacházejí od oblasti severovýchodní Afriky a přes Střední východ a indický subkontinent až po Japonské moře (viz VAVŘÍK 1996).

V jihovýchodní Evropě se jedná o druh, který pravděpodobně posouvá svá hnízdiště dále na západ a lze tak očekávat zvyšování frekvence výskytu i v dalších oblastech Evropy, které je již zaznamenáváno od počátku 90. let 20. století (CHYTIK 1995, 1997, KISS *et al.* 2010). České republice byl výskyt racka velkého poprvé zjištěn v roce 1995 (VAVŘÍK 1996) a Faunistická komise ČSO eviduje celkem pět pozorování tohoto druhu (FK ČSO 2014). Ve východních Čechách byl racek velký poprvé zjištěn 13. dubna 1996, kdy byli 2 ad. pozorováni u Českých Heřmanic (okres Ústí nad Orlicí; HLAVÁČEK & BĚLKA 1997). Tento příspěvek popisuje druhý zástih racka velkého ve východních Čechách.

Dne 5. dubna 2014 jsem společně s kolegou O. Formanem kontroloval neobvykle vysokou agregaci ptáků na lokalitě rybník Říha na Novobydžovsku (k. ú. Skochovice, kvadrát 5758, koordináty 50°14' N 15°25' E, nadmořská výška 229 m). Jedná se o mělký rybník o rozloze 34 ha bez rozvinutých litorálních porostů. V okolí rybníka se nacházejí zejména pastviny, v menší míře pole či rozptýlená zeleň. Jedná se o lokalitu, která je soukromým pozemkem, je oplocena a vstup je zde tudíž omezen.

Mezi přítomnými „velkými“ druhy racků upoutal naši pozornost racek, který byl okamžitě určen jako racek velký. Vzhledem k faktu, že se pták po celou dobu pozorování věnoval komfortnímu chování (čištění peří), popř. odpočinku v travním porostu na břehu rybníka, a nebyly tak pozorovány znaky, které by blíže naznačily věk ptáka, byl nejprve určen jako adultní jedinec (černá kápě, bílý oční kroužek, žlutý kořen a tmavý konec zobáku s bílou špičkou, světle šedý pláštěk; *cf.* SVENSSON *et al.* 2004). Teprve na základě dalšího pozorování následujícího dne, kdy měli i další pozorovatelé (J. Vaněk, A. Holub, A. Regner) možnost sledovat dotyčného jedince v letu a v jiných polohách, byly zjištěny znaky ukazující na stáří 3. kalendářního roku (mj. černá kresba na konci rýdovacích per; OLSEN & LARSSON 2004, SVENSSON *et al.* 2004). Byly pořízeny dokumentační fotografie (obr. 1, 2).

Obr. 1: Racek velký (*Larus ichthyaetus*) na rybníku Říha u Skochovic dne 6. 4. 2014. Foto J. Vaněk.
Fig. 1: The Pallas's Gull (*Larus ichthyaetus*) on the Říha fishpond near Skochovice village (Hradec Králové District), 6. 4. 2014. Photo by J. Vaněk.

Obr. 2 : Racek velký ve společnosti racků bělohlavých (*Larus cachinnans*) a racků žlutohých (*Larus fuscus*) na rybníku Říha dne 5. 4. 2014. Foto L. Kadava.
Fig. 2: The Pallas's Gull together with Caspian Gulls (*Larus cachinnans*) and Lesser Black-backed Gulls (*Larus fuscus*) on the Říha fishpond on 5. 4. 2014. Photo by L. Kadava.

O přítomnosti racka byli telefonicky informováni další ornitologové (J. Zajíc, J. Poříz, M. Pavelka). Po dobu setrvání na lokalitě 5.–6. 4. 2014 se racek velký zdržoval v hejnu s ostatními druhy racků (racek bělohavý, *Larus cachinnans*, racek chechtavý, *Chroicocephalus ridibundus*, racek žlutohavý, *Larus fuscus*). Mimo racků byla na rybníku zjištěna vysoká koncentrace dalších rybožravých druhů ptáků (min. 100 ex. kormorána velkého, *Phalacrocorax carbo*, cca 70 ex. volavky popelavé, *Ardea cinerea*), což by mohlo naznačovat přítomnosti vydatného potravního zdroje. Dne 9. dubna již racek na lokalitě zjištěn nebyl. Pozorování bylo schváleno Faunistickou komisí ČSO pod č. 47/2014.

Výše popsané pozorování je šestým záznamem v České republice a druhým v regionu východních Čech (viz tab. 1). Rovněž ve Střední Evropě se jedná o vzácný druh. V Rakousku byl doposud pozorován šestkrát, z čehož tři záznamy z dubna 2014 se týkají patrně téhož ptáka (CLUB 300 AUSTRIA 2014, RANNER *et al.* 2014, WILLI *et al.* 1997), v Německu byl ještě do roku 2005 veden jako velmi vzácný druh (BARTHEL & HELBIG 2005), v posledních letech však pozorování přibývá – např. v roce 2010 evidovala Německá faunistická komise celkem pět záznamů (DEUTSCHE SELTENHEITENKOMMISSION 2010). V Polsku se vyskytuje v posledních několika letech každoročně, taktéž s přibývajícím počtem pozorování, s dosavadním maximem 19 záznamů v roce 2013 (KOMISJA FAUNISTYCZNA 2011, 2012, 2013, 2014). Také v Maďarsku se jedná o vzácný, avšak každoročně zjišťovaný druh (HUNGARIAN RARITIES COMMITTEE 2014). Na Slovensku doposud nebyl zjištěn (KVETKO 2013, SOS/BIRDLIFE SLOVENSKO 2014).

SOUHRN

Príspevok popisuje druhé pozorování racka velkého (*Larus ichthyaetus*) v regionu východních Čech a celkově šesté v České republice. Racek velký byl pozorován 5.–6. 4. 2014 na rybníku Říha u Skochovic (okres Hradec Králové). Přestože v horizontu posledních let v Evropě, včetně České republiky, pozorování racků velkých přibývá, ve východních Čechách se doposud jedná o velmi vzácného zatoulance.

SUMMARY

This paper describes the second record of the Pallas's Gull (Larus ichthyaetus) in Eastern Bohemia (the sixth for the Czech Republic). Between 5 and 6th April 2014 a subadult bird was observed on the Říha fishpond near Skochovice village (Hradec Králové District, Grid No. 5758, coordinates 50°14' N 15°25' E, altitude 229 m; a 34-ha fishpond in the rural landscape without a littoral vegetation). Despite the increasing number of records in central Europe, the species' occurrence in Eastern Bohemia can still be considered exceptional.

LITERATURA

- BARTHEL H. P. & HELBIG J. A. 2005: Artenliste der Vögel Deutschlands. *Limicola* 19: 89–111.
- BIRDLIFE INTERNATIONAL 2014: *Species factsheet: Larus ichthyaetus*. Dostupné na <http://www.birdlife.org>. Naposledy navštíveno 26. 6. 2014.
- CLUB 300 AUSTRIA 2014: *Larus ichthyaetus*. Dostupné na <http://www.club300.at/node/296>. Naposledy navštíveno 15. 9. 2014.

- DEUTSCHE SELTENHEITENKOMMISSION 2010: Seltene Vogelarten in Deutschland 2009 (mit Nachträgen 2001–2008). *Limicola* 24: 233–286.
- FK ČSO 2014: *Racek velký* (*Larus ichthyaetus*). Dostupné na <http://fkco.cz/>. Naposledy navštíveno 15. 8. 2014.
- HLAVÁČEK J. & BĚLKA T. 1997: Racek velký (*Larus ichthyaetus*). In: Chytil J.: Zpráva Faunistické komise ČSO za období 1995–1996. *Zprávy ČSO* 45: 18–21.
- HUNGARIAN RARITIES COMMITTEE 2014: *Annual Reports*. Dostupné na http://birding.hu/index.php?page=eves_jelentesek&Lang=hu&Lang=en. Naposledy navštíveno 15. 9. 2014.
- CHYTL J. 1995: 5. Zpráva České faunistické komise ČSO. *Zprávy ČSO* 41: 17–20.
- CHYTL J. 1997: Zpráva Faunistické komise ČSO za období 1995–1996. *Zprávy ČSO* 45: 18–21.
- KISS J. B., ALEXE V., MARINOV E. M. & SÁNDOR D. A. 2010: Data on the distribution of the Greater Black-headed Gull (*Larus ichthyaetus* Pall. 1773) and its breeding in the Danube Delta Biosphere Reserve. *Scientific Annals of the Danube Delta Institute* 16: 19–22.
- KOMISJA FAUNISTYCZNA 2011: Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2010. *Ornis Polonica* 52: 117–149.
- KOMISJA FAUNISTYCZNA 2012: Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2011. *Ornis Polonica* 53: 105–140.
- KOMISJA FAUNISTYCZNA 2013: Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2012. *Ornis Polonica* 54: 109–150.
- KOMISJA FAUNISTYCZNA 2014: *Orzeczenia pozytywne wydane w roku 2013*. Dostupné na http://komisjafaunistyczna.pl/?page_id=1050. Naposledy navštíveno 15. 9. 2014.
- KVETKO R. 2013: 13. správa Faunistickej komisie Slovenskej ornitologickej spoločnosti/BirdLife Slovensko. *Tichodroma* 25: 85–93.
- OLSEN K. M. & LARSSON H. 2004: *Gulls of North America, Europe and Asia*. Princeton University Press.
- RANNER A., TEBB G. & CRAIG M. 2014: Fischmöve (*Larus ichthyaetus*). In: Ranner A.: *Nachweise seltener und bemerkenswerter Vogelarten in Österreich 1999–2000. 4. Bericht der Avifaunistischen Kommission von BirdLife Österreich*. Dostupné na http://www.khil.net/AFK/_AFK4.pdf. Naposledy navštíveno 16. 9. 2014.
- SOS/BIRDLIFE SLOVENSKO 2014: *Zoznam druhov SR*. Dostupné na <http://www.vtaky.sk/stranka/45-Zoznam-druhov-SR.html>. Naposledy navštíveno 15. 9. 2014.
- SVENSSON L., GRANT P. J., MULLARNEY K. & ZETTERSTRÖM D. 2004: *Ptáci Evropy, Severní Afriky a blízkého východu*. Svojtka & Co., Praha.
- VAVŘÍK M. & FK ČSO 2011: Zpráva Faunistické komise ČSO za rok 2010. *Sylvia* 47: 159–174.
- VAVŘÍK M. & FK ČSO 2013: Zpráva Faunistické komise ČSO za rok 2012. *Sylvia* 49: 165–189.
- VAVŘÍK M. 1996: Výskyt racka velkého (*Larus ichthyaetus*) v České republice a Evropě a jeho určování. *Sylvia* 32: 49–54.
- VAVŘÍK M. 2008: Zpráva Faunistické komise ČSO za rok 2007. *Sylvia* 44: 105–118.

WILLI P., BLUM V. & WINTER E. 1997: Fischmöve (*Larus ichthyaetus*). In: Laber J. & Ranner A.: Nachweise seltener und bemerkenswerter Vogelarten in Österreich 1991–1995. 2. Bericht der Avifaunistischen Kommission von BirdLife Österreich. *Egretta* 40: 1–44.

Tab. 1: Přehled dosavadních záznamů racka velkého (*Larus ichthyaetus*) na území České republiky.
Tab. 1: An overview of the records of the Pallas's Gull (*Larus ichthyaetus*) in the Czech Republic.

Datum / Date	Počet a věk/ No. and age of individuals	Lokalita / Locality	Pozorovatel / Observer	Zdroj / Source
16. 11. 1995	1 ex. (2K)	Hulínská štěrkovna, Hulín	M. Vavřík	VAVŘÍK 1996
13. 4. 1996	2 ex. (ad.)	České Heřmanice	J. Hlaváček, T. Bělka	CHYTIL 1997
24. 4. 2007	1 ex. (3K)	Heřmanický ryb., Ostrava	D. Kondělka	VAVŘÍK 2008
29. 4. 2010	1 ex. (4K)	Metelský ryb., Metly	R. Muláček	VAVŘÍK & Fk Čso 2011
25. 9. 2012	1 ex. (1K)	Věrovany	J. Šírek	VAVŘÍK & Fk Čso 2013

